

Hominid na hominida a zpět

29.01.2021

MVDr. Martin Grym

Veterinární lékaři se vždy snažili propagovat myšlenku „jednoho zdraví“ (v angličtině známější termín „One Health“). Tento postoj je založen na zkušenosti, že bakterie, viry či plísně se mohou přenášet ze zvířat na člověka naopak. Chceme-li s těmito původci nemocí bojovat, je nutné problém nazírat komplexně. To znamená nevydělovat z něj ani zvířata ani člověka, nýbrž spojit humánní a veterinární aspekty do jednoho společného proudu.

Oprávněnosti tohoto konceptu dodává aktuálně například onemocnění covid-19. Doposud jsou dokumentované případy, kdy člověk přenesl virus na tygry, lvy, norky, sněžné leopardy, psy a domácí kočky. Prokázaný přenos ze zvířete pochází z Nizozemska a Dánska, přičemž virus přenesli na člověka faremní norci.

Člověk je společně s gorilou, orangutanem a šimpanzem řazen mezi hominidy. Není žádným překvapením, že původci často vážných nemocí člověka rádi napadají i ostatní hominidy. Kupříkladu přenos SARS-CoV-2 byl naposledy zaznamenán u goril v zoologické zahradě v San Diegu. Stejně jako lvi a tygři ze zoologické zahrady v Bronxu se tyto tři gorily nakazily od člověka. Šlo o chovatele, který byl bezpříznakovým nosičem viru. Dvě z těchto goril začaly v lednu tohoto roku pokašlávat, třetí se přidala posléze. Nyní jim teče z nosu a jsou apatické, nicméně chovatelé doufají, že se zvířata uzdraví.

Dalším příkladem může být virus Ebola, který vyvolává jednu z nejnebezpečnějších nákaz, se kterou se kdy lidstvo setkalo. Mezi příznaky patří horečka, bolest svalů, bolest hlavy, nevolnost, zvracení a průjem. Je znám případ, kdy se jeden z typů tohoto viru přenesl na člověka z pitvaného šimpanze.

Nedávno popsala ekoložka Kimberly Hockingsová případy šimpanzů žijících divoce v národním parku Cantanhez v Guinea Bissau, u nichž identifikovala lepru. Šlo o boláky především na kůži obličeje, hlavy a dalších částí těla. Podobné léze byly pozorovány i u šimpanzů z Pobřeží slonoviny. Malomocenství neboli lepra je u člověka známa tisíce let a původcem je mykobakterie. Odkud se nemoc u šimpanzů vzala, není jasné, protože přenést lepru je možné pouze dlouhodobým kontaktem s nemocným. Ačkoli vypadají malomocní šimpanzi děsivě, zdá se, že jejich stav není kromě ztráty hmotnosti vážný.

Koncept „One Health“ tedy má odůvodněný podklad. Ačkoli je „software“ člověka opravdu výjimečný a jeho schopnosti v rámci zvířecí říše nebývalé, naopak „hardware“ je kupříkladu v rámci savců poměrně nepozoruhodný a de facto obyčejně zvířecí. Vždyť genová výbava šimpanze a člověka je z 98 % shodná. Jak vidno, ani původci nemocí nemívají potřebu mezi člověkem a ostatními zvířaty nějak zvlášť rozlišovat.